

РЕДАКТОРЫМ И ПСАЛЪЭ

«Нурым» и ныбжьэгъу Іущ цІыкІухэ, гъэ еджэгъуэр ехъулІэныгъэкІэ къэвухауэ дыфщогугъ. **Сабиигъуэ Гъэмахуэ** нэхъыфІ сыт щыІэ! А Дахэм и ІэпІохуэ щхъуантІэм фисщи, нэгузыужьу, гуимыхужу къыфхущІэкІыну дывохъуэхъу!

Еджэным фыкъыщыдэхуакіэ, фи гъэсэныгъэм гу лъыттэну дыхуейщ мы гъэмахуэпэ къыдэкіыгъуэм. Адыгэ Хабзэр фіыгъуэ лъапізу лъэпкъым диіэщи, ціыкіухэ, аращ «Уеу-уей, Шэрджэс!» жаізу дуней псом адыгэціэр тезыгъэіуар! Мыадыгэм къыхуэгъур адыгэм зыхуигъэгъужыркъым. Уціыху пэжу, ліыгъэ пхэлъу, гущіэгъу уиіэу, укъэзыухъуреихь дунейм, – ар иреціыху, ирепсэущхьэ, е къэкіыгъэ къудейуэ щрырет, – пщіэ хуэпщіу уегъасэ Хабзэм, ар фхэлъу фыкъэхъуну дыхуейщ.

ЦІыкІухэ, мы къыдэкІыгъуэр нэхъ зытеухуар псэущхьэхэрщ. Ди лъэпкъым апхуэдизкІэ ахэр егъафІэри, цІыхум хуэдэу елъагъу, «зи бзэ мыпсалъэм и гуэныхь къыумыхь», – жиІэу. Абы и закъуэ! Псэущхьэу щыІэм ядилъагъу теплъэмрэ зэхэтыкІэмрэ яригъапщэу адыгэм и бын егъасэ, гъэсам щотхъу, мыгъасэр ауан ещІ. Щапхъэу псалъэжь зыбжанэ къэтхьынщ:

Вы хъунур шкіэ щіыкіэ уощіэ (Іущ, гьэса);
Дзыгъуибгъу зэдеіэмэ, кіадащхьэ трач (зэгурыіуэ);
Ліы и къуэгъурэ вы и гъуррэ (бэшэч);
Дыгъужьыдзэ Іутщ, бажэкіэ пытщ (хьилэ бзаджэ);
Джэгугъуэм ліыхъужьщ, зэуэгъуэм жьындущ (къэрабгьэ);
Жылэм емыщхьым бабыщыщхьэ къыфіокіэ (гуп хэмызагьэ);
Мыщэ дыгъужь фіэбэлацэщ (убэрей);
Бадзэ къытелъэмэ и шхулъэ йопкі (щхьэхынэ);
Лэжьэнкіэ уашхэщ,шхэнкіэ дыгъужьщ (ныбэхуэфі хуэмыху).

НАЛО Заур

Мэз Бжэнрэ Кіей Баринэрэ

уэрэ-еуэрэт, жи: Мэз бжэн Тхьэху цІыкІу хъуакІуэу хуей гуэрым здитым щакіуэхэм кърахужьащ. Мэз бжэн лъакъуэ псыгъуэр, лъэтам хуэдэу макіуэ, хьэджафэ къуданхэри жэрыгъэкіэ кіэлъожэ. Арати, мори мажэ, мыдрейхэри кіэлъоіэ. Зэрыгъэпщащ. Абдеж Мэз бжэным и гъуэгум Кіей1 Баринэ къытохутэ. Мо хьэм ягъэгузавэ псэущхьэр, димыдзыхыу, малъэри жыгым щхьэпролъ, и щхьэ баринэр хуригухыу.

КІейм зыкъеІэтыжри, зы Іэдэмашэ² хуегъэдалъэ:

У-у, зи лым нэхърэ зи лэпсыр нэхъ Іэф!! – же!эри.

Жыгым и щхьэр игъэуза хъунт. «El, ар сэ абы къызжиlауэ!» жеІэр аби, Мэз бжэным къегъазэри зыкъыхуретІэж:

У-у, зи гъурым нэхърэ зи ціынэр нэхъыфіу ис! – жеіэри.

Мэз бжэныр хьэм яіэщіэкіащ, ауэ етіуанэ махуэм къигъэзэжщ аби, Щхьэ Баринэ къебзеящ. «Къысхуэгъэгъу!» – жиГэу 🦻 арат абы къикіыр. Кіей ціыкіуми зигъэщхъри Тхьэху и щхьэм тхьэмпэ щабэхэр дилъащ. «Уэри къысхуэгъэгъу!» - жиlэу арат абыи къикіыр.

Мис апхуэдэу Тхьэхурэ Баринэрэ ныбжьэгъу зэхуэхъуащ.

КІей лізужьыгъузхэр жыг угъурлыхэм хабжэ адыгэм

ДыкъуэнагъыцІэр³ къысфІащ, Бгыщхьэм лъагэу сыщокі, Си щхьэкіэр уэгум лъоіэс, Уэсэпсым къабзэу сетхьэщ! – Щы фыціэ Іэфым сыщіоф, СызыщІэф анэри щІыгулъщ, ЛъхукъуэлІ щауэфІу сыткІийщ, КІейм я нэхъыфіым сыпащі, НысащІэм хуэдэу сыекІущ, КІуапІэ ціыху ціыкіум сыкъащі, ГущІэгьу хэмылъу сагъагъ, Сыгьуэгыу анэбгьэм сыщІач, Чачэу мэзыжьым сыщаш....

(Ад. Іу.: Дыкъуэнагъым и гъыбзэ).

КІей – ясень (клён жыг лізужьыгъуз).

з Дыкъуэнагъ – вяз (клён жыг лізужьыгъуэ) ² Гэдэмашэ — къудамэ.

Хьэрф зымыщІэ Инэмыкъуэ И гур фэ фымыгъзныкъуэ. Фыкъыхуеджэ, ирыреплъ. Сурэт цІыкІухэм кІэлъыреплъ.

СУТЕЕВ Вла∂имир

ДЗЫГЪУЭ ЦІЫКІУРЭ КЪЭРЭНДАЩРЭ

1. Вовэ цІыкІум и стІолыщхьэм Къэрэндащ щопсэу, ЦІицІэ зи цІэ дзыгъуэ къащхъуэм Хъуапсэ игу щопсэу:

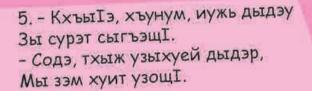
2. «Вовэ жеймэ, Къэрэндащыр Чачэу гъуэм слъэфынщ». Къипхъуэтауэ ехь пхъэ башыр, Модрейр тІэкІу Іэнкунщ:

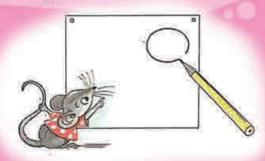
3. - Сыпхъэ гъущэщ сэ, сышхынкъым. Сыту уэ сыпщТын? - Дзэлыр щышхэкГэ уэ гъурым Пщысхъуэурэ согъунщ.

4. ЖиІэщ ари, Къэрэндащым Узу едзэкъащ.
–Уэ-уэ-уэу! – кІиящ пхъэ къущыр*, ПъаІуэурэ къугъащ:

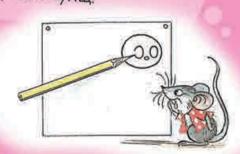

6. Мис итІанэ сытхъэжыхукІэ Сэ уэ сыногъунщ. -Хъунщ, сыпшхынкъэзыбгъэнщІыхукІэ, ЗэкІэ... хъурей сщІынщ.

7. - Кхъуей мы слъагъур? - нацІэ ЦІицІэ И нэр къоцІыщхъукІ.

- Ар кхъуеинкІи хъунщ, кхъуей цІынэ... - Гъуани ику из хъунщ!

8. Мис иджыри зы. Ухуеймэ, Мыри хъурей цІыкІущ.
- МыІэрысэ?! Мыр ууеймэ, Уотхъэж, ныбэ цІыкІу!

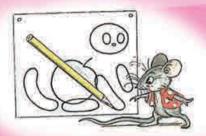

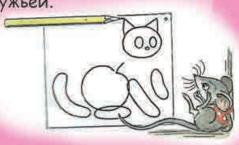
9. Телъэщ Гыхьу и ныбэцым ЦІицІэ зыдредзей. Къэрэндащым ищІ кІыхь цІыкІум Йоплъ. ЗэТуробзей:

10.- Мыр нэкулъ-тІэ**, мы сэ слъагъур?! Ари сыту сфІэфІ! - НэкулъынкІи хъунщ а плъагъур. Еплъ, куэд дыдэ мэхъу.

- 11. Тхы үз къомбэ! Сэ сшхын къомбэ! -Уий, долъей-допкІей.
- ...- Догуэ, мыр джэдум щхьэ ещхь-тІэ? Умытх! - мэгужьей.

- 12. Къэрэндащым пІащІэ-тхъытхъыу ПащІэхэр петхэж.
- Сыкъевгъэл джэдум! тхъытхъытхъыу Дзыгъуэр гъуэм йолъэж.

ЩОКЪУИЙ Къадир

ЦІИКЪРЭ НАГЪУЭРЭ

Гъэмахуэщ. Дыгъэр уафэ купсэм итщ. Псоми дыгъэм зыщагъэпщкіуауэ, жьауапіэ къалъыхъуэ. Ауэ! Ауэ псэущхьиті, зыгъэпсэхун Іуэху лъэпкъ зэрамыхуэу, лъапсэм дэтщ. Зыр дзыгъуэ ціыкіу Ціикъщ, адрейр джэду пщагуэ Нагъуэщ.

Цімкъ, и хугунэ ціыкіуитіыр зэригъажэу, унэ блыным къыкъуоплъ — зыкъуедзэж, къыкъуоплъ – зыкъуедзэж, гуэщым зыщІидзэну хуейуэ. Абы хьэжыгьэ къэп зэрыщІэтыр Ціикъ фіы дыдэу ещіэ: дыгъуасэ гуэщым щыхьэщіащ хуиту. Пэжщ, къэп угьуэныным гугъу дехьащ. Дехьами, иужькіэ тхъащ! Дзыгьуэ тхъэмэ – тхъащ! Ноби, къехъуліэмэ,

Ціыкіу щхьэкіэ Ціикъ бзаджэщ, делафэ зыуригьэплъынукъым. Гъуэгу мыгъуэ ежьэн ар и гум илъщ.

Нагъуи щысщ гуэщым пэмыжыжьэу. Гу лъитауэ аращ ЦІикъ блын къуагъым Нагъуэ текіуэтамэ, зыщіидзэнут гуэщым... зэрыкъуэсым. Модэ! И щхьэ папціэр къыкъуегьэж, зегьэпщкіуж. Нагьуи, жей нэпціыфэшхуэ зытригъэуэнтэкъэ. Ауэ, Ціикъ утыкум къызэрихьэу зричыну хьэзырщ. Ціикъи бэлэрыгъкъым. Хэт Нагъуэ удэфам нэхърэ нэхъ делэр?.. Абы хуэдэ куэд къигъэпціащ Ціикъ. Иремыгугъэ ціыкіуфэкіуу!..

Нагъуэ нэбгъуз зещІри, елъагъу дзыгъуэжь цІыкІур къызэреплъакІуэр. И гугъэ хъунщ а дзыгъуэ фасикъым Нагъуэ жейуэ. Ахей!.. Дзыгъуэ нэхърэ сынэхъ делэуи?! Щыгугъ абы, Ціикъ ціыкіу! Уэ пхуэдэ куэд згъэныщкіуащ сэ!..

Къуоплъ – зыкъуедзэж. Къуэплъыхункіэ хьэжыгьэ къэпым Іуоплъэ. Ціикъ Нагьуэ тегушхуэу щіедзэ. «Деплъынщ, Нагьуэ пщагуэ!..»

Нагъуи, и псэм ар къищіэри и іэпкълъэпкъыр зэщіикъузащ. «Деплъынщ, Ціикъ!..» ...Гъэмахуэ дыгьэр мэжьэражьэ.

«ДЫГЪЭПС КЪАЛЭМ» И КЪУДАМЭХЭР ДЫГЪЭМ ПОЛЫД

Сабийм и гъэсэныгъэм пасэу иужь ихьэн хуейщ. Абы хуэунэт Гащ «ВСЕЗНАЙКА» зыфіаща еджапіэм и къудамэхэр:

- 1. УпщТэрей «Любознайка». Гупым я егъэджакТуэхэм иджырей технологиехэр къагъэсэбэпурэ сабийм зрагъэужь, куэд ирагъащІэ.
- 2. Инджылызыбээ «English for kids». А хамэбээр цІыкІухэм ирагъащІэ псынщІэрыпсальэ, жыІэгъуэ, псальэ шэрыуэ, уэрэд, ІуэрыІуатэ хъыбар кІэшІхэмкІэ.
- 3. **ІэпэІэсэ** «Умелые ручки». Сабийм и ІэкІэ хьэпшыпхэр, цІыкІуфэкІухэр ищТу ягъасэ.
- 4. Таурыхым дрихьэщТэщ «В гостях у сказки». Театр студие. Гушхуэныгъэ яхелъхьэ, утыку итык Іэм хуегъасэ, сабиипсэр дахагъэм хуегъэуш.
- 5. ЗэпсэлъэкІэм и щэхухэр «Азбука общения» сабиибзэм, псэлъэкІэ дахэм, еджапІэ кІуэну цІыкІум цІыху хэтыкІэ зэрищІэнум хурагьаджэ, зрагьэужь.
- 6. СурэтыщІ «Акварелька». Дунейм и дахагъэр зылъагъуу, сурэт зыщТыну хъуапсэ сабийхэм зрагъэузэщІ. ТхылъымпІэм, пхъэм хьэпшып гъэщІэгъуэнхэр къыхащІыкІыфу ягъасэ.
- 7. **ЩІыуэпсхутэ** «Познавательная экология». Дыкъэзыухъуреихь дунейм пщІэ хуащІу, абы и дахагъэр зыхащІэу, и къабзагъэм хуэсакъыу, щІэщыгъуэ куэд кърагъащ Тэу зрагъзужь.

Зи гугъу тщІа къудамэхэм къадэкІуэу, еджапІэм щолажьэ географием, астрономием, литературэм, спортым (шахматым), къафэм, эстетикэм хузунэт Га къудамэхэри.

Академием щоджэ сабийуэ 2700-м нэблагъэ. Ахэр хэтщ республикэми, ди къэралми къыщызэрагъэпэщ зэхьэзэхуэхэм, гъэлъэгъуэныгъэхэм, ехъулТэныгъи яТэщ.

Дэ дрогушхуэ ди щІэблэм!

УЭЛДЖЫР Аринэ

«Псори сщІзну сыхуейщ» дунейпсо зэхьэзэхуэр илъэсибл хъудуэ йокІуэкІ. 2016-2017 гъэ еджэгъуэм ди республикэм щыщу абы щытекІуа еджакІуэхэм дохъуэхъу ехъулІэныгъэ куэд иджыри гъащІэм щаІэну! Ахэр:

Екіэщіауэ Эльдар, Зэрэгъыж курыт еджапіэ – «Совенок – юный математик»;

Къардэн Камиллэ, Налшык курыт еджапІэ № 11 – «Совенок в мире природы»;

Бекъан Инарэ, Налшык курыт еджапІэ № 27 – «Совенок и мир сказок»;

Мэкъушэ Фатимэ, Сэрмакъ курыт еджапіэ № 2 – «Занимательный родной язык и литература»;

Тотрукова Мариям, Хьэбэз курыт еджапіэ – «Занимательный родной язык»;

Темыркъан Даринэ, Зэрэгъыж курыт еджапіэ – «Математический калейдоскоп»;

Дыгъужь Санетэ, Малкэ курыт еджапіэ № 1 – «Находчивая сова и мифы»;

Абыдэ Алинэ, Къармэхьэблэ курыт еджапІэ № 1 – «Сокровище нартов»; **Къундет Аслъэнбэч,** Ислъэмей курыт еджапІэ № 4 – «Земля Отцов. Мое Отечество»;

Пшыгъэуш Тимур, Хьэтіохъущыкъуей курыт еджапіэ № 3 – «Познавательная экономика в мире чисел и фигур»;

Тенджыз Астемыр, Куба курыт еджапІэ № 2 – «Познавательный английский язык».

«Псори сщІэну сыхуейщ» дунейпсо зэпеуэм и къудамэ «Дыгъэ бзийр» У⊈-м щокІуэкІ. 2016-2017 гъэ еджэгъуэм абы щытекІуащ КъБР-м и еджакІуихым я сурэтхэр.

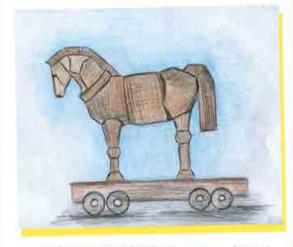
КУЭЦЭ Албэч – Сэрмакъ курыт еджапІэ № 2

КЪАЛЭ Арианэ - Сэрмакъ курыт еджапІэ № 2

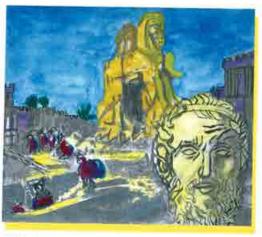
КЪАРДЭН Камиллэ – Налшык курыт еджапіэ № 11

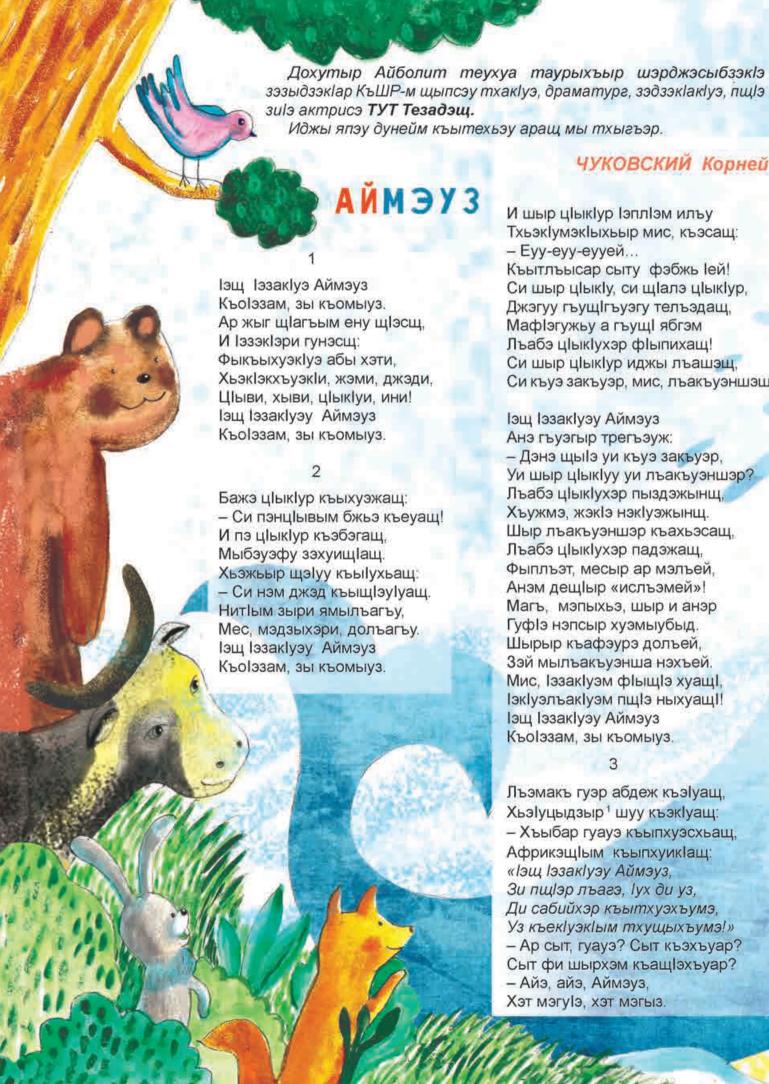
ТХЬЭКЪУАХЪУЭ Каринэ – Аруан курыт еджапіэ

КУРТАЕВЭ Уммуксум – Налшык курыт еджапІэ № 27

КЪАЛЭ Алим – Дзэлыкъуэкъуажэ курыт еджапІэ №2

ЧУКОВСКИЙ Корней

И шыр цыкіур Іэпліэм илъу ТхьэкІумэкІыхьыр мис, къэсащ: – Evv-evv-evveй... Къытлъысар сыту фэбжь Іей! Си шыр цыку, си щалэ цыкур, Джэгуу гъущігъуэгу телъэдащ, Мафіэгужьу а гъущі ябгэм Лъабэ цІыкІухэр фІыпихащ! Си шыр цыктур иджы лъашэщ, Си къуэ закъуэр, мис, лъакъуэншэщ!

Іэщ Іэзакіуэу Аймэуз Анэ гъузгыр трегъзуж: Дэнэ щыІэ уи къуэ закъуэр, Уи шыр цІыкІуу уи лъакъуэншэр? Лъабэ ціыкіухэр пыздэжынщ, Хъужмэ, жэкіэ нэкіуэжынщ. Шыр лъакъуэншэр къахьэсащ, Лъабэ цІыкІухэр падэжащ, Фыплъэт, месыр ар мэлъей, Анэм дещІыр «ислъэмей»! Магь, мэпыхьэ, шыр и анэр ГуфІэ нэпсыр хуэмыубыд. Шырыр къафэурэ долъей, Зэй мылъакъуэнша нэхъей. Мис, Іэзакіуэм фіыщіэ хуащі, Іэкіуэлъакіуэм пщіэ ныхуащі! Іэщ Іэзакіуэу Аймэуз КъоІэзам, зы къомыуз.

Лъэмакъ гуэр абдеж къэјуащ, ХьэІуцыдзыр шуу къэкІуащ: Хъыбар гуауэ къыпхуэсхьащ, Африкэщім къыпхуикіащ: «Іэщ Іэзакіуэу Аймэуз, Зи пщіэр лъагэ, Іух ди уз, Ди сабийхэр къытхуэхъумэ, Уз къекіуэкіым тхущыхъумэ!» Ар сыт, гуауэ? Сыт къэхъуар? Сыт фи шырхэм къащ эхъуар? Айэ, айэ, Аймэуз, Хэт мэгуіэ, хэт мэгыз.

Тэмакъыдзэ, ныбэуз, КІэтІийнэф, тхьэкІумэуз, Уи лъэр псынщ<mark>Іэу</mark> къынэхус, Іэщ ІэзакІуэу Аймэуз!

– Дэгъуэщ, сынепіэщіэкіынщ, Фи деж си лъэр нэсхусынщ. Дэнэ дежыр фи псэупіэ? Бгыщхьэ, тафэ, е къум² щіыпіэ? – Ар щіы тафэ Занзибарщ, Калахарэщ, ар Сахарэщ Къуршыр инщ – Фернандо-По, Зыщехущыхьыр Гиппо-по И щіы бгъуфіэм Лимпопо.

4

Іэщ Іэзакіуэ Аймэузым Зызэщіикъуэри ежьащ. Кіуэм ар лъэуэ, кіуэм ар лъэуэ, Бгыи, мэзи зэпичащ. Щхьэм имыкіыр дауи, зыт, Жьэдэмыкіыр и жьэм зыт: — Лимпопо, Лимпопо, Лимпопо!... Жьыбгъэр къоуэ, уэр къоуіу, Уэси-уэшхи хъуащ зэуіу. Аймэузыр ирауд, Уаем и лъэри щіеуд.

И къарури фіэкіуэдащ,
Іэмалыншэу Іущэщащ:

— Лимпопо, Лимпопо, Лимпопо...
Мис абдежым дыгъужьыжьхэр
Мэз бэлацэм къыхэжащ,
Я щіыб шэсмэ, Аймэузыр
Яхуэхьыну тхьэ яіуащ.
Зэ зым шэсу, зэ зым шэсу,
Аймэузыр яхьри-яхь,
А дохутырым и гур зысыр
Ящізу, псынщізу щхьэхьу³ яхь.
Дохутыр Іэзэм къеіущэщыр:

— Лимпопо, Лимпопо, Лимпопо!...

5

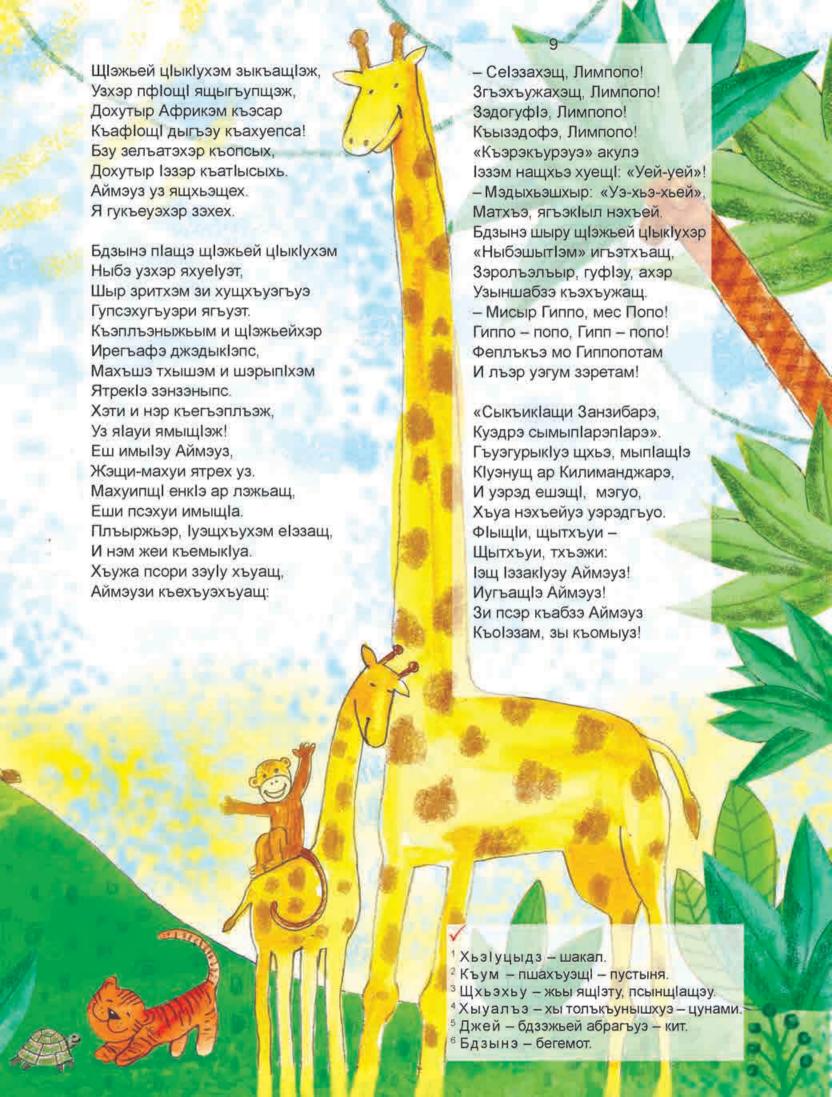
Тенджыз Іуфэм мис, къэсащ Псыр, зихъунщІзу, къаІущІащ. Уий, хыуалъэм⁴ зреупсей, Къогъ, къокъуалъэ, къобырсей! – Сэ мы хым сызэпрымыкІым, Псышхуэм сыщІигъэтІысыкІым, Дауэ хъуну къэдзыхахэр, Къысщыгугъыу къыспэплъахэр?

Джей⁵ псы Іуфэм къесылІам Аймэузыр мис, шэсащ. ЖеІэ джейм: «Унэсхьэсынкъэ, Къыппэплъахэр бгъэхъужынкъэ». Кхъухь ис пфІэщІу Аймэуз, Джейм шэсащи, игу мэуз: – Лимпопо, Лимпопо, Лимпопо!...

6

Удэплъеймэ, пы эр пщыхуу
Ар бгы лъагэм есылащ,
А бгы лъагэм дэпщеинут,—
Уафэм щ эуэу къыф эщ ащ.
— Сэ мыбы сыдэмык ыфмэ,
И щхьэм сэ сынэмысыфмэ,
Дауэ хъун а къэдзыхахэр,
Мэз псэущхьэ къыспэплъахэр?
Бгыжь нэпкъ лъагэм бгъэжь къоплъых:
— Къэшэс, мыдэ, — къот ысэх.
Уздыхуейм унэсхьэсынщ,
Ущыхуейм укъепсыхынщ.
Уэгум итщи Аймэуз,
Зи эм уз, игу ящ оуз:
— Лимпопо, Лимпопо, Лимпопо!..

вамымер ажомер

Таурыхъ

рызыжь гуэрым зы жэмрэ зы ажэрэ иlэт. А тlур зэгъусэу lэхъуэ дэкlт, къэкlуэжт. Жэмыр къыщашкlэ и пlэ изагъэртэкъым. Фызыжьым ар къишын щхьэкlэ щlакхъуэрэ шыгъурэ къыхущlихырти еубзэрт: «Шхы, шхы си жэмыжь, уи пlэм уимыкl закъуэ, иджыри уэзгъэшхынщ». Ар ажэм илъагъут, зэхихт.

Еуэщ аби, махуэ гуэрым ажэр нэхъ жьыуэ Іэхъуэм къикіыжри къыдыхьэжащ. Ар пщіантіэкум лъэбакъуэхъуу иуващи, зимыгъэхъейуэ фызыжьым и пащхьэм итщ. Мыдрейр, ажэр Іуихуну, жьэхэлъащ, иіыгъ напэіэлъэщіымкіэ хэуащ. Арщхьэкіэ ажэм зигъэхъейркъым. Абы зэхихатэкъэ фызыжьым жэмыр къызэригъэгугъар, зимыгъэхъейуэ щытмэ, щіакхъуэ къызэрыхущіихынур. Ажэм зыщыхуимыгъэхъейм, фызыжьым, башыр къищтэри, еуэурэ Іуихуащ. Абы хэту жэмыр къыдыхьэжащи, ажэм елъагъу фызыжьыр жэмым еубзэурэ зэригъашхэр.

«Ціыхур и жыіэ тетыжкъым!» – йогупсыс ажэр. Йогупсысри – зэгуоп. Зэгуопри – къолыб: «Сэ Іэсэ дыдэу сыщыта пэтрэ, къызэмылІалІэу сиубэрэжьащ!». Ажэр къикіуэтщ, зричщ, жэмыр зыш фызыжьым и бжьакъуэхэмкіэ еуэщ аби, шэ къишари фірикіутащ, езыри ириудащ. ЗэзыдзэкІар ХЬЭМТУ Къадирщ Cyp. Manton Timp wurlang

жэмым сыт къыдитыр?

мышэ ціыкіу нанэ и деж къуажэм яшэжат. И іитіыр зэрыдзауэ ар пщіантіэм къыдыхьэри псори зэпиплъыхьу хуежьащ.

- Мор хэт, нанэ?
- Ар ди хьэ Цофэщ.

Цофэ Мышэ къыбгъэдэлъадэри и кlапэр къыхуигъэджэгуащ. Мыдрейми ар игу ирихьауэ едэхэщlащ.

- Мор хэт-тіэ?
- Ар ди джэду Хуцэщ.

А хужь щабэшхуэми джэду уэрэд къришу дыгъэм зригъэути ари Мышэ игу ирихьащ.

- Модэ мо бжьакъуэ зытет шынагъуэр хэт-тlэ?
- Ар ди жэмыращ, Мыцэщ. Ауи шынагъуэкъым, ПІытІэ, накІуэ уэзгъэцІыхунщ, – жи нанэ. Мышэ зригъэнауэ хуэкІуэн идэркъым:
- СыхуейІым жэмым дей. ФІыуэ слъагъуІым!

Жэмыми къызэрытепсэлъыхыыр къища нэхъей, и нэшхуитымкіэ нэбжыыц кіырхэм къыщіоплъ.

- Ей, си нану, погуфіькіри мэщатэ нанэ: – уэ а жыпіам ухущіемыгъуэжарэт езыр.
- СыщІегъуэжынуІымэ. Тыкуэным накІуи ІэфІ гуэр къэдгъэщэху.

Тыкуэным здэкlуам нанэ мэщахуэ, Мышэ щlоупщlэ:

- Уэ сыт, нанэ, тхъуцІыни сгущенки йогурти къыщІомыщэхур?
- Ахэр псори шэм къыхэщІыкІащ, шэр къыдэзытыр жэмыращ, уэ жэмыр фіыуэ плъагъукъым, дауэ пшхын?

 Хъунщ, нтІэ мес мо творожокыр къысхуэщтэ.

А кхъуейлъалъэ ІэфІри гъэшщ къызыхащІыкІыр.

- НтІэ мо кхъуей ухуэнар. Ар сэ зыкІэ сфІэфІщи! Мамэ къысхуещэху.
  - Ари шэм къыхащІыкі.
- Хъунщ-тіэ, зы морожнэ, нэщхъ ещі щіалэ ціыкіум.
- Ари жэмым къыдит шэм къыхащыкіыу аращ.
- Псори шэкіэ ящіура иджы?! къогубжь Мышэ. – Накіуэ дыгъэкіуэж, лэкъум, е тхъурыжь схуэбгъэжьэнщ.
- Хьэуэ, си псэр зышхын, пхуэзгъэжьэфынукъым.
- Сыт щхьэкіэ?! и нэ хъуреитіыр нэхъ иныж хъуауэ нанэ худоплъей Мышэ.
  - Ахэри шхурэ-шэкіэщ зэрапщыр, тіысэ.
- НтІэ, жэмыншэу дымыпсэуфынура иджы?! Зыри дымышхыжынура? – и жагъуэ хъуауэ ІупщІэ ещІ Мышэ.
- Жэмыращ дэ дызыгъашхэр, къуэрылъхум йодэхащІэ нанэ. НакІуэ, декІужынщ ди Мыцэ. Хъун?
  - Накіуэ.

Абы лъандэрэ Мышэ жэмым щышынэжкъым. Езыри къыдэкІуэтеящи, фІэфІыпсу мэкъуи псыи хуихьыурэ егьашхэ, модрейми, арэзыуэ жьэгъуашхэурэ, шэ пІапІу кърет.

> «Сабий энциклопедие» тхылъым къитхыжащ. Зэзыдзэкlар **ДАРИЙ Хужьщ**

Адыга хабаа тхалъу пізра?

Адыгэ хабзэм идэнукъым уи щыуагъэр уэзыгъэлъагъуж ціыхум, ар хамэми, гъуэгурыкіуэ къудейми, «Уи іуэхуу къысхэлъыр сыт?» – жепіэну, икіи ар псоми тхэмылъу тхузехьэнукъым.

Ар зэи фигу ивмыгъэху, нэхъыжьхэми фапэмыпсэлъэж!

лимрэ Линэрэ я гъэмахуэ зыгъэпсэхугъуэр къыщысым, адэ-анэм а тіум я телефонхэр къыіэщіахри, компьютери интернети здэщымыіэ къуажэм, дадэрэ нанэрэ деж ягъэкіуэжащ. Псыхъуэ, тут мэракіуэ, топджэгу, кіапсэелъэ, а тіур си іуэхущ мытхъэжам, нанэ и шыпсри дадэ и шыпсэхэри яфіэіэфіыпсу «ирагъэмэрэкіуэхыу». Ауэ, зэгуэрым, мис мыр къэхъуащ.

Алим хуищіа пхъэ фалъэм дадэ еліалізу, Линэ абы еплъу пэіущізм деж щысу, а фалъэр зей Алим бауэбапщэу къажьэхэлъадэри:

Дадэ, иджыпсту мо уэрамым Эльдаррэ сэрэ дыкъыщрикІуэжым мис а уи ныбжьэгъу Мыхьмуд дымыщІэу тІэкІу дыжьэхэуати, ди тхьэкІумитІыр тришыну жиІащ. ЗыкІэ сыкъигъэгубжьащи! «Уэ къыстебгъэува а си тхьэкІумэр, тепчыну» – жысІэну сыщыбгъэдэкІуатэм, Эльдар си Іэм къекъущ аби: «Къытхуэгъэгъу, дадэ», – жери сыкъыІуилъэфыжащ. «Уий, цыфрыхужь, жысІэри а щхьэгъэузми сыхуилъащ».

Дадэ и щхьэр ирихьэхри кууэ щэтащ. Итlанэ:

- Линэ, си хъыдэз, уэ къызжы!эт, ахэм хэт къуаншэ, хэт захуэ? – еупщ!ащ.
- Дадэ, ди Алим ліыгъэ хэлъщ, Эльдар шынэкъэрабгъэщ.
- Еу-уей, еу-уей, уэри ара жыпіэр? Кіуэи, щіалэ, Елдар къысхуеджэ-тіэ.
  - Ар сыт щхьэкіэ, дадэ, жепіэжынура?
- Абы жесіэнур сэ си Іуэхужщ, дадэ и макъ щабэр пхъашэ къэхъуащ.

Алим нэщхъ ищ/у и шыпхъум зыхуегъазэ:

 КІуэи уэ къеджэ, – дадэ зэхригъэхынуи къыщІегъуж: – Зыри жызмыІами нэхъыфІти. Дадэ ар зэхимыха зищІри, къуэрылъхум емыплъыххэу щэхубзэу жиІащ:

- Аракъым къезыджэнур, уэращ. Уэ ущысу ар щіэкіуэн щыіэкъым.
  - Сэ сынэхъыжьщ.
- Ар хъыджэбз цІыкІущ, Елдар зи ныбжьэгъури уэращ, – щабэу, ауэ хикъузэу жиlащ дадэ.

Алим папщэу къыщолъэт, Эльдархэ я унэбгъум деж мэуври ину маджэ.

КІий макъым пщэфіапіэм къыщіиша нанэ и щхьэр ещіри:

- Абы хьэ яlэкъым, Піытіэ, къуажэр къыумыгъэдаlуэу я пщіантіэм удыхьэ хъуркъэ, – жи.
  - Сыхуейкъым.

Щалэ цыкіуитыр зэдауэурэ пэіущіэм къагъэзэж. Дадэ фалъэ хьэзырыр зэпиплъыхьурэ гъунэгъу сабийм йоупщі:

Нобэ Мыхьмуд фи жагъуэ къищауэ ара?

Эльдар къоуІэбжь, цІыплъ къохъури и ІитІыр зэрегъэІуэт.

 Хьэуэ, Іэгъу, дэращ абы и жагъуэ зыщіар, – къыдрешей ерагъыу.

Дызэрызехьэурэ, дымылъагъуу, дыжьэхэуэри и башри ІэщІэдгъэхуащ.

- Атіэ, сыт къывжиіар?
- Уэле, къыдэщхьэфэуэнуи хуитам, ауэ гукъыдэж иІэти къытфІэкІауэрам.
  - Къывэщхьэфэуэнуи хуитт, пэжкъэ?
  - Уэле хуиттэм. Идуд пэтащ, Іэгъу.

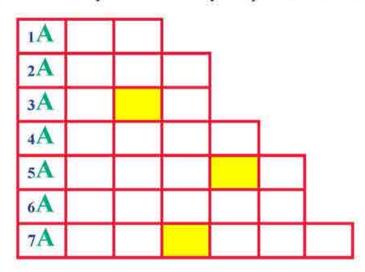
Алим и нэр къихуу зэм дадэ йоплъ, зэм Эльдар йоплъыж.

- Мэ, Елдар, мы фалъэр зыхуэсщар уэращи, ухуейм хьэнтхъупс ирефэ, ухуейм мэрож иришх, – жери дадэ телъэщіыхьу фалъэр ирет.
- Уа, мыр Алимтэкъэ зейр? Сыту дахэ, Іэгъу!
- Алими къилэжьмэ, къылъысынщ.
   Къащтэ.

Эльдар Іэнкуну фалъэмкіэ и Іэр еший, Алим щюж, Линэ щэхубзэу нанэ деж макіуэ, хуэтхьэусыхэну...

А-кІэ къыщІидзэу псальибл!
Къуажэхьхэм я жэуапхэр плІимэхэм екІуэкІыу итхэ.

- Уеплъмэ, уэ ар умылъагъу, Езым псори уегъэлъагъу.
- ЦІыху узыщІыр а зыращ,
   Мыльку нэхъ лъапІэри аращ.
- 3. Анэ тыгъэу ар къыбдальху, Укlуэдам укърацІыху.
- Джэду лъэпкъым я нэхъыжьщ,
   Мэз псэущхьэу хъуам я пщыжьщ.
- 5. Адэ-анэр зыфІэлІыкІ, зи куэщІ хуабэ уизыпІыкІ.
- Бэ ухъу ахъшэр! жраГэ бохъшэм, Адрей и цГэр фтхы, къыфхуэщГэм.
- 7. Джэгу зэхэшэу «ажэ» къафэр ДжэгузегъакІуэу А..... щ.

Э-кlэ иухыу псальибл! Къуажэхьхэм я жэуапхэр плІимэхэм екlуэкlыу итхэ.

				1.	Э
			2		Э
			3		Э
		4			Э
	5				Э
	6				Э Э
7.					Э

- КъуапиплІ, плІаний, тхьэхуэлажьэ, лэжьапшІэншэ.
- 2. МафІэм имысу, псым итхьэлэ.
- 3. Жэщ уэздыгъэ, губгъуэ гъэдахэ.
- 4. ХьэщІапІэ бзу, бзуужь кІапэху.
- 5. Зи кІэр дыкъуакъуэ, бгыкъур зи унапІэ.
- 6. Уэрдыхъуншэ бошкІэ цІыкІу.
- 7. Уеплъмэ банэ топ, и пэр умылъагъу.

1	•	8
- 2	ч	ч.
- 6	ш	9

Гъуэжьу къыхэгъэща плІимэхэм ит хьэрфхэм зы псальэ къахэщІыкІ. Ар мыбдеж итхэ. Зэхэбгъэува псальэм сурэт хуэщІ.

Зыгъэхьэзырар *БЕКЪАН Масирэтиц* masirat-bekanova@mail.ru НУР ЦІЫКІУРАШ

Сабий садыр мы гъэм къэзыухахэм я «Сурэт ээпеуэм» щытекіуар къетыкъуэ къантемырщ!

Къантемыр и адэр Тыркум къиlэпхъукlыжу зи хэку унагъуэ щызыухуэжа адыгэхэм ящыщщ. Сабийм фlэгъэщlэгъуэнщ къызытехъукlахэм ятеухуа хъыбархэр. Къетыкъуэр зэрыадыгэм иропагэ, дэри дрогушхуэ апхуэдэ щlэблэм!

ЕЖЕМЕСЯЧНЫЙ ЙЭТЭД RIJL КАНЧУЖ «ЧУР»

Издается С 1 января 1982 года № 6 2017 г.

Учредители:

Государственный комитет Кабардино-Балкарской Республики по печати и массовым коммуникациям Общественная организация «Союз писателей КБР»

И. о. главного редактора-Б. М. АБРОКОВА

Редколлегия:

Х. КАРМОКОВ А. КАРМОВА Е. ТХАМОКОВА Х. ТИМИЖЕВ П. ХАТУЕВ

Художественный редактор М. ХАЛИЛОВА

Компьютерный набор и вёрстка Н. РАСТОРГУЕВОЙ

Свидетельство о регистрации № ПИ № ТУ07-00103 от 24 декабря 2014 г. Управление Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникации по КБР Подписано к печати 14.06.2017 г. Выход в свет 29.06.2017 г.

Формат 60х90 ¹/_в
Бумага мелованная
Гарнитура Arial, Firenight,
beer money, Comic Sans MS,
Печать офестная
Усл.печ.л. 2
Усл.кр.-отт 8
Уч.-изд.л. 2,7

Тираж 3365 экз. Заказ № 69 Индекс 73912

Стоимость одного номера по нодписке через ФГУП «Почта России – 11,64 руб.; за 6 мес.– 69,84 руб. Адрес редакции: 360000, Надвлик, пр. Ленина, 5. Тел.: 42-17-53, 42-75-30 nur.kbr1982@yandex.ru

Адрес издателя: 360017, г. Нальчик, пр. Ленина, 5. ГКУ «КБР – Медиа». Дом нечати:

Отпечатано в типографии ООО «Тетраграф» 360000, КБР, т. Нальчик, пр. Ленина, 33.

Отпечатано в полном соответствии с качеством предоставленного электронного оригинал-макета,